

Salman Rushdie, de 59 anys, és un símbol del conflicte cultural entre Islam i Occident des de la seva novel·la *Els versos satànics* (1988) i la fàtua de l'aiatol·là Khomeini contra ell.

—Com es tornen terroristes uns nois aparentment normals i amables que viuen al costat nostre? Com funcionen els qui han de funcionar com a bombes de rellotgeria?

—El fenomen mundial del terrorisme té moltes i molt diverses causes. Al Caixmir hi ha qui entra a formar part dels anomenats moviments de resistència perquè els donen roba d'abric i un àpat. Al darrere dels atemptats de Londres dels anys anteriors hi havia joves musulmans no integrats a la societat. Ara sembla que es tracta d'aspirants a terroristes que provenen de les capes mitjanes de la societat: joves musulmans que han gaudit de la llibertat que la societat occidental ofereix. Es com si les discriminacions socials no tinguessin cap paper decisiu, com si tothom pogués fer-se terrorista.

—Destacats musulmans britànics han escrit una carta a Blair en què alerten del creixement del terrorisme que provoca la política del Regne Unit i dels EUA a l'Iraq i al Líban. S'equivoquen? Les crueltats d'Abu Graib i la doble moral de Guantánamo adoben el cultiu de la violència?

—No sóc amic de Tony Blair i la política dels Estats Units i de Gran Bretanya a l'Orient Pròxim i a l'Iraq em sembla fatal. Sempre hi ha raons per a la crítica, també per a la indignació. Només hem d'entendre una cosa: el terrorisme no és la persecució de fins legítims amb mitjans il·legítims. El que els assassins volen aconseguir, un món millor, és clar que no forma part dels seus objectius. El seu afany és més aviat l'assassinat d'inocents. Si avui es pogués posar fi al conflicte entre israelians i palestins d'un dia per l'altre, per art de màgia, crec que no sofriríem menys atemptats.

—Però deu haver-hi raons, com a mínim desencadenants, que empenyin algú a la terrible decisió de sacrificar la vida d'altres. I la pròpia.

—Lenin va descriure el terrorisme com a "aventura burgesa". No s'equivojava: és cert. No es poden negar les idees fonamentals de tota moral: els indivi-

“El terrorisme és ‘glamour’”

L'escriptor indobritànic Salman Rushdie parla dels perills dels activistes fonamentalistes de totes les religions del món, de l'escriptura com a alliberament de la por al terrorisme i de la seva vida literària entre les metròpolis de Nova York, Londres i Bombai.

—Els individus són responsables dels seus actes. I individualment en són el desencadenant. La educació té un paper fonamental, la transmissió d'un sentiment de missió mal entesa que empeny a les "accions". També hi ha una mentalitat de ramat quan algú s'integra en un grup i algú porta els altres a una situació d'obligació. Hi ha qui creu que el seu acte cridarà l'atenció de la humanitat i que el convertirà en un personatge històric. Després hi ha qui simplement se sent atret per la violència. I, sí, jo crec que el *glamour* també té el seu paper.

—Pensa de debò que el terrorisme és *glamourós*?

—Sí. El terrorisme és *glamour*. No és només *glamour*, però també ho és. Estic

fermament convençut que entre els terroristes suïcides hi ha una mena de fascinació per la mort. Molts estan marcats per una imatge errònia. La imaginació del terrorista fa que vegi un acte heroïc quan en realitat ell només esclata pels aires i roba la vida d'altres. Hi ha una altra cosa que no es pot oblidar: la majoria de persones aterrides pels musulmans radicals són també musulmans.

—El terrorisme no té justificació, tot i això, hi ha diferents punts de partida, que persegueixen per tots els mitjans fins nacionalistes, diguem-ne, limitats.

—... I altres com Al-Qaida, que tenen com a objectiu destruir Occident i la nostra forma de vida. Amb Ossama bin

Laden i els seus successors no és possible el debat, amb ells no es pot signar cap tractat de pau. S'ha de combatre per tots els mitjans.

—**Amb els altres, amb els “terroristes nacionalistes” com els palestins de Hamàs, hem de dialogar?**

—Depèn si renuncien a la lluita terrorista en determinades circumstàncies. Amb els bascs d'ETA sembla que com a mínim ha funcionat en una primera fase. Crec que en gran part és gràcies a Bin Laden: els líders bascs no volien ser com ell. En el cas de l'IRA es tracta d'una pèrdua de crèdit entre la seva pròpia gent, que ja no troba cap sentit en la lluita armada clandestina. El canvi d'antigues organitzacions terroristes en partits polítics a llarg termini com a mínim no és inútil. Podria funcionar en aquells grups que no es caracteritzen fonamentalment pel fanatisme religiós: els Tigres Tamil de Sri Lanka, com a inventors de l'atemptat suïcida, no tenen cap rerefons religiós. Tenen un objectiu clar: un estat propi.

—**Però per què s'ha de concedir un estat a una minoria? Només perquè han actuat amb brutalitat en la seva lluita? Què passa amb Shalimar, l'heroi de la seva última novel·la, que mata pel Caixmir? Ha de decidir el futur d'aquesta regió?**

—Anem a pams. Per a arribar a saber per què algú es decideix per la lluita armada només serveix observar la personalitat en qüestió. En el cas de Shalimar, es tracta d'una barreja de raons privades i polítiques.

—**El seu protagonista, almenys al començament de la novel·la, és un home simpàtic.**

—Sí. No volia pintar-ho tot blanc o negre: aquí tenim des del començament el criminal corrupte i allà la víctima innocent. No ho volia fer tan simple. Volia presentar el procés que segueix una persona que cau en mans dels fonamentalistes. I la manera com els grups terroristes busquen terroristes potencials, com espion pel seu entorn, ensarronen i sedueixen la gent i s'aprofiten de les seves febleses. El llibre es diu *Shalimar, el pallasso*, no *Shalimar, l'assassí*.

—**Al Caixmir la qüestió nacional té un paper clau, però també, i bàsicament, la religió. No li fan por els corrents religiosos radicals del món?**

—Els fonamentalistes de totes les reli-

“No derrotarem el terrorisme fent la guerra, sinó vivint sense temors. Si es tracta de triar entre la seguretat absoluta i la llibertat, la llibertat sempre acabarà vencent”

gions són la font de tots els mals del nostre temps. Gairebé tots els meus amics són ateu, i jo no em sento una excepció. Si observa la història comprovarà que sempre hi ha hagut un coneixement del que és bo o dolent abans que sorgissin les diferents religions. Les religions es van inventar posteriorment per expressar aquesta idea. Sigui com sigui, no necessito cap àrbitre sagrat superior per a ser un ésser moral.

—**Les religions estan tornant a tot el món. La recerca de l'espiritualitat és ara més pronunciada que mai. Per a vostè tot això és dolent?**

—Sí. Per a mi, la paraula “espiritual” s'hauria de posar a l'índex i no s'hauria de tornar a utilitzar, posem que durant cinquanta anys. És increïble el que han presentat a la gent amb l'etiqueta d'“espiritual”, fins i tot un gos faldiller espiritual o un xampú espiritual.

—**Ha escrit: “Necessitem respostes al que és inexplicable. Aquesta vida ho és tot? L'ànima necessita explicacions, no racionals, sinó explicacions per al cor.”**

—És clar que hi ha coses més enllà de les necessitats materials, tots ho sentim. Per a mi, les respostes no es troben en el pla religiós o sobrenatural, però jo no dic a ningú que ha de creure i que no, i no voldria que m'ho diguessin.

—**Sota la impressió dels atemptats de l'11 de setembre de 2001 vostè va escriure: “Per a protegir millor del terror les societats lliures serà indispensable restringir els nostres drets.”**

—Pensava en controls més intensos dels vols o en alguna cosa similar. En restriccions pesades, però molt limita-

des. No havia pensat que seria possible que el Govern Bush comencés a formar l'aparell d'un estat autoritari.

—**És el que ha fet?**

—I tant. Els últims dos anys vaig ser president del PEN a Nova York, president de la unió americana d'escriptors. Ens havíem d'enfrontar contínuament a aquests atacs constants a les llibertats civils, i la majoria estaven legitimades perquè no es podia saber la manera com les detencions i la vigilància es relacionaven amb la defensa contra el terrorisme. Jo sé de què parlo: a causa de la meua història d'amenaçes he desenvolupat una gran simpatia per les activitats dels serveis secrets, els meus protectors gaudeixen de tot el meu respecte.

—**Bush i Blair van massa lluny?**

—És el problema dels polítics amb una tendència natural a l'autoritarisme: si en tenen la oportunitat, van massa lluny. Per això hem d'anar amb compte. Em deprimeix profundament que actualment la política britànicoamericana i la política àrab es ratifiquin mútuament, especialment en els seus prejudicis més greus.

—**Veus els límits de la tolerància?**

—El que ja no és correcte, en canvi, és que els líders islàmics dels nostres països exigeixin que la seva fe hagi de ser protegida de la crítica, la manca de respecte, de la burla i de la difamació. La crítica maliciosa i les caricatures ofensives també formen part de la llibertat d'expressió, del pluralisme, dels nostres valors fonamentals, als quals s'han de sotmetre si volen viure amb nosaltres.

—**Què pot aportar la literatura en aquest sentit de tolerància, però també amb una clara delimitació de la tolerància?**

—No hi ha alternativa a la coexistència lliure de cultures. La tasca de la literatura ha de ser fomentar-la. Miri, els fonamentalistes creuen que nosaltres no creiem en res, segons la seva visió del món estan en possessió de la veritat absoluta mentre nosaltres ens enfonsem en la decadència. No derrotarem el terrorisme fent la guerra, sinó vivint de manera conscient i sense temors. Si es tracta de triar entre la seguretat absoluta i la llibertat, la llibertat sempre vencerà.

Erich Follath

© *Der Spiegel* - EL TEMPS

Traducció: David Egea